

vrhu ceny přejímací za zabrané nemovitosti státem zásada, že břemena patronátní musí kupec převzít bez započtení do nejvyššího podání, či kupní ceny, t. j. ceny přejímací. Rozsudek nejv. soudu v Brně ze dne 2. července 1926 č. j. R. I. 395—26 však rozhodl, že zajištění patronátních břemen jde vždy na účet zcizovatele. Správní soudní dvůr ve Vídni rozhodl dne 25. ledna 1882, č. 1279 B. VI., že skutečnost, že někdo ve výkonech úřadu po nějakou dobu byl za patrona kostela pokládán, nenahradí průkazu o nabytí patronátu a že stejně nemůže býti z ukládání patronátního břemena stavebního v jednotlivém případě, anebo ze skutečného převzetí toho břemena dovozován vznik patronátu.

Podle rozhodnutí správního soudního dvora ve Vídni ze dne 13. dubna 1887, č. 805, jsou správní úřady příslušny, aby ve smyslu § 33 zákona ze dne 7. května 1874 ř. z., č. 50, rozhodovaly o originerním nabytí patronátu. Jedná-li se o derivativní nabytí patronátu, nastává kompetence soudu.

P R A K T I C K É P Ř Í P A D Y.

Zákon úrazový nezná žádného nároku dělníka proti podnikateli z důvodu opomenutí ohlášky úrazu a nelze mu tento nárok pořizovati uměle z občanského zákona.

Žalobce utrpěl ve stavitelském podniku žalovaného těžký úraz, který však žalovaným nebyl ve smyslu § 29 úř. zák. ohlášen, čímž se stalo, že žalobce, když byl po roce propuštěn z péče okresní nemocenské pokladny a domáhal se na úrazové pojišťovně přiznání úrazového důchodu, byl touto odmítnut, ježto jeho nárok byl již podle § 34 úř. zák. promlčen. Podal z té příčiny na svého býv. zaměstnavatele žalobu o náhradu škody, vzniklé mu tím, že mu nebyl úrazový důchod přiznán, a tvrdil, že škodu tu zavinił žalovaný, poněvadž úraz včas neohlásil, ač k tomu byl podle § 29 úř. zák. povinen.

Soud I. instance mezeitímním rozsudkem uznal žalobu co do právního důvodu jako neoprávněnou, podstatně z té příčiny, ježto žalovaný neprokázal, že žalobce neb jeho zodpovědní zaměstnanci se v době promlčecí o úrazu žalobcově dověděli.

Soud II instance odvolání žalobcovu zamítl a svůj rozsudek opřel o důvody doslovně shodné s důvody rozhodnutí nejvyššího

soudu ze dne 10. listopadu 1925 čj. Rv II 353/25, uveřejněného pod č. 482 sb. min. spr. resp. č. 5445 sb. n. s., jejichž obsah je, že podnikatel neb jeho zástupce jsou sice podle § 29 úr. zák. povinni úraz do týdne písemně úrazovně ohlásiti, že však tento předpis podepřen je jen trestní sankcí § 52 úr. zák. a postrádá sankce povinnosti ručební v poměru k dělníku úraz utrpěvšímu, takže nelze opomenutí podnikatelovo postihovati jinak než uvedeným trestem. Postižený dělník nemůže se z důvodu tohoto opomenutí na zaměstnavateli hojiti, poněvadž § 34 úr. zák. ukládá jemu, aby do roka resp. do dvou let svůj úraz pojišťovně ohlásil a to pod ztrátou nároku, z čehož patrno, že zákon břímě starati se o uplatnění nároku, uvalil na zaměstnance, nikoli na zaměstnavatele, který s výhradou ručení podle § 45—47 úr. zák. je vůči dělníku jakékoliv povinnosti sprostěn.

Žalobce v dovolání z tohoto rozsudku podaném opřel svůj náhled, že povinnost ohlášení úrazu stíhá zaměstnavatele a že tento ručí zaměstnanci soukromoprávně ze zanedbání této povinnosti v podstatě těmito důvody:

Z §§ 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 27, 29, 35 a 36 úr. zák. je patrno, že veškeré řízení o nárocích na odškodné, zejména zjištění pojistné povinnosti a zjištění vzniku nároku a jeho výše provádí se jedině na podkladě oznámení zaměstnavatelových a role postiženého úrazem, je-li vůbec nějaká, je zcela pasivní.

Odpovídá pak i povaze věci samé, že není možno na zaměstnanci úrazem postiženém, který začasť následkem úrazu je tělesně i duševně vůbec neschopen jakéhokoliv jednání, požadovati a to pod nejkřutějšími pro něho následky, aby sám se staral o uplatnění svého nároku vůči pojišťovně. Imputovati zákonodárci tento úmysl a vykládati ustanovení úrazového zákona v neprospěch zaměstnance, odporuje nejen sociálnímu účelu tohoto zákona, který má na mysli jedině prospěch zaměstnanců a chce je chrániti vůči veškerým újmám, nýbrž vede i k naprosto absurdním důsledkům, neboť v případě, že by úrazem postižený přišel o rozum, zaměstnavatel úrazu neoznámil a nárok postiženého se promlčel, přišel by takový nešťastník bez své viny o všechno dobrodiní úrazového zákona, nechtěli-li bychom přičísti zodpovědnost za škodu tím poškozenému vzniklou ve smyslu §§ 21, 270 a 280 obč. zák. snad jeho kurátoru, a kdyby ten nebyl stanoven, soudu! Stejně by v případě smrtelného úrazu bez jakéhokoliv nároku na náhradu škody byly odbyty nezletilé děti poškozeného, neboť je jisto, že ve všech téměř případech nějaké náhrady škody na poručníkovi by se těžko pro obvyklou

jejich nemajetnost domohly. Že by pak zaměstnavatel zanedbáním své povinnosti vlastně získal, je na bíledni.

Z těchto všech důvodů je patrné, že zákon uložil povinnost starati se o uplatnění nároku na úrazový důchod proti pojišťovně na podnikatele samotného a to ve prospěch úrazem postiženého dělníka a že příslušné ustanovení § 34 úr. zák. normuje jen subsidiární možnost uplatňování toho nároku též i poškozeným. Tato možnost v zájmu pojišťovny omezena je určitou lhůtou; toto oprávnění zaměstnancovo však nijak nezabavuje zaměstnavatele povinnosti shora cit. ustanoveními, zejména § 29 úraz. zák., mu uložené starati se totiž o uplatnění nároku příslušnou ohláškou, obzvláště však nijak netýká se zaměstnancova nároku na náhradu škody, zaviněné mu podnikatelem tím, že této své ohlašovací povinnosti neučinil včas zadost, ježto tento nárok je na ustanoveních úrazového zákona nezávislý, vznikaje ze všeobecných předpisů občan. zák. o náhradě škody.

Pro správnost svého náhledu dovolával se doposud konstantováním judikatury nejvyš. soudu a to jak rakouského, tak i československého, zejména těchto rozhodnutí nejvyššího soudu vídeňského: ze dne 7. II. 1900, č. 16507 Gl. U. n. F. č. 876, ze dne 11. XI. 1900, č. 14856 Gl. U. n. F. č. 1207, ze dne 25. VII. 1901, čís. 9803 Gl. U. n. F. č. 1519, ze dne 15. I. 1902, č. 12333 Gl. U. n. F. č. 1722, ze dne 4. II. 1902, č. 10261 Gl. U. n. F. č. 1745, ze dne 1. III. 1903, č. 2619 Gl. U. n. F. č. 2976, ze dne 2. VII. 1908, č. Rv V 998/8 Gl. U. n. F. č. 4290, ze dne 10. X. 1911, č. Rv II. 489/11 Gl. U. n. F. č. 5594, ze dne 30. X. 1912, č. Rv II. 940/12 Gl. U. n. F. č. 6122, ze dne 7. XII. 1913, č. Rv I. 591/13 Gl. U. n. F. č. 7697, a nejvyššího soudu československého: ze dne 20. V. 1919, Rv I. 247/19 č. 178 sb. n. s., ze dne 9. III. 1920, Rv I. 119/20 č. 437 sb. n. s. a ze dne 9. I. 1923 Rv I. 912/23 č. 2152 sb. n. s., jakož i Randova spisu »Schadenersatzpflicht« II. vyd., str. 27, který souhlasí s citovanými rozhodnutími nejvyš. soudu vídeňského č. 876, 1207, 1722, 1745 a 2976. K vyvrácení názoru, že překročení ohlašovací povinnosti normované § 29 úr. zák. nemá za následek soukromoprávní ručení, uvedl, že ustanovení § 1338 obč. zák. zřejmě vyhrazuje poškozenému při překročení trestních zákonů stíhání vinníka s hlediska soukromoprávního ručení bez ohledu na veřejnoprávní následky trestní a že § 1311 obč. zák. výslovně ustanovuje, že překročení zákonných předpisů, majících zabrániti vzniku škody, je právě pramenem ručení za škodu tím překročením vzniklou, ač tato překročení opatřena jsou vždy i veřejnoprávní sankcí trestní, vykonávanou buď trestními soudy neb politickými úřady,

Nejvyšší soud však dovolání zamítl a to z těchto důvodů:

Možno říci, že zákon je tak jasný, že ani nemohou vzejít pochybnosti, avšak když dovolání hájí přece náhled opačný, dlužno vejíti na jeho námitky.

Dovolání nemůže uvésti pro sebe a proti zákonu ničeho jiného, než rozhodnutí býv. nejvyš. soudu vídeň., neboť odvolává-li se na Randovo »Schadenersatzrecht« tedy je to totožné, neboť Randa neuvádí vůbec žádných vlastních důvodů, nýbrž odkazuje prostě na rozhodnutí jmenovaného soudu.

Důvody jmenovaného soudu pak jsou:

a) že podnikatel, maje podle § 18 povinnost oznamovati úrazovně data pro pojištění rozhodná, dále podle § 17, 21 povinnost odváděti pojistné příspěvky, zejména však též podle § 29 povinnost nastalý úraz v zákonné lhůtě (dříve 5, nyní 7 dní) politickému úřadu (nyní přímo úrazovně) oznámiti, je prý takto prostředníkem povoláným v zákoně k hájení práv dělníkových, takže, opomene-li učiniti uložené mu v zákoně (§ 29) oznámení o nastalém úrazu a dělník také nárok svůj podle § 34 neohlásí, takže jeho nárok zanikne, jest prý mu podnikatel povinen náhradou škody podle §§ 1294, 1297, 1298, 1311 obč. zák., neboť

b) v § 34 je prý sice poškozenému dělníku vyhrazeno nárok svůj ohlásiti, avšak předpis ten prý zřizuje mu toliko oprávnění k přímé ohlášce, což prý je jen podpůrná péče o něho.

Ale důvody tyto nedají se nikterak srovnati ani s předpisy zákona, ani se zákonodárným účelem a právní povahou ústavu a tudíž duchem zákona a úmyslem zákonodárce, nýbrž všemu tomu přímo odporují.

Kdyby nebylo úrazového zákona, totiž úrazové pojišťovny, byl by podnik ohledně úrazu s poškozeným dělníkem v případném právním poměru. Tento případný úrazový poměr dělníka k podniku však je právě úrazovým zákonem odstraněn a nahrazen úrazovým poměrem dělníka k úrazovně, neboť zákon chtěl jednak zříditi dělníku nárok z úrazu pro každý případ, ať už by podnikatel z něho byl práv čili nic, chtěl mimo to učiniti osud úrazového nároku dělníkova neodvislým od nejistých osudů podniku a majetku podnikatelova tím, že mu zřídil nárok proti ústavu hospodářsky zabezpečenému a jednak zase zbaviti podnikatele risika z úrazu a zmírniti jeho břímě tím, že je omezil na placení pojistných příspěvků.

Mezi podnikem a dělníkem není tedy poměru úra-

z o v é h o, nýbrž je mezi nimi pouze poměr pracovní. Je-li však poměr úrazový mezi nimi zřízením úrazovny vyřazen, tedy vznikl zřízením úrazovny poměr nový jak na straně podniku, tak na straně dělníka, a jsou tu tedy k úrazovně poměry dva.

I. Poměr podniku k úrazovně je, až na povinnost platit příspěvky, poměrem čistě úředním či formálním, jenž se týče pouze správní stránky ústavu, t. j. podnik je povinen dodávat úrazovně všechna úřední data, jichž ona k řádnému konání svého úřadu potřebuje, mimo jiné tedy oznamovat počet dělníků v podniku zaměstnaných a oznamovat nastalé úrazy.

II. Poměr dělníka k úrazovně za to je čistě hmotně právní, má předmětem nárok dělníka z nastalého úrazu.

Ad I. Poněvadž tedy poměr podniku k úrazovně je čistě úřední, je opominutí povinnosti k dodávání úředních dat jen úředním proviněním a má za následek trest, jenž jej úředně stihne, na právní postavení dělníkovo vůči úrazovně však nemá opomenutí to ni žádného vlivu.

Neboť ať podnik povinností své vyhověl čili nic, práva dělníkova zůstávají pořád stejná, nejsou tím dotčena ani ve svém vzniku, ani ve svém zániku.

Tak když podnik dělníka neohlásil (§ 18, 19), je přece dělník proti úrazu pojištěn, neboť on je pojištěn již ze zákona, již tou skutečností, že a tím okamžikem, kdy do práce vstoupil v podniku úrazovém (§ 1) a tedy je pojištěn dříve, než podnik jej úrazovně vůbec ohlásiti mohl. Opomenutí ohlášky nebrání tedy vzniku pojištění.

Ale zrovna tak se to má, když podnik neohlásil nastalý úraz, což je právě předmětem naší otázky: opomeneli podnik ohlásiti nastalý úraz, nejen že to nebrání vzniku úrazového nároku dělníkova, neboť tento vzniká samým úrazem, jako pojištění proti úrazu samým vstupem do práce, ale ono to nemá také žádného vlivu na trvání nároku, nárok dělníkův trvá pořád stejně, ať oznámení úrazu učiněno, nebo ne, čili opomeneli podnik oznámiti nastalý úraz, nemá to za následek zánik nároku dělníkova a je tedy oznámení to a tudíž i jeho opomenutí v příčině dělníkova poměru vůči úrazovně skutečností naprosto irrelevantní, takže je nemožno říci, že dělníku z opomenutí toho vzešla nějaká škoda.

Podnik má oznámiti úraz do jednoho týdne, ale i když to neučinil, trvá nárok z úrazu dál a může ho provinit jen dělník sám neboť

ad II. dělník musí podle § 34 ohlásiti svůj nárok úrazovně do jednoho resp. dvou roků od úrazu a teprve opomi-

nutím této ohlášky, tedy opomenutím dělníkovým zaniká nárok. Musí to tedy dělník přičísti vždy jen sám sobě, když jeho nárok zanikl proto, že on ho včas neuplatnil. Podnik ohlašuje »úraz« (§ 29), dělník však »nárok« (§ 34), a již to charakterisuje povahu jedné každé ohlášky, co má předmětem: úraz opominutím přihlášky pominouti nemůže, neboť nastalá skutečnost nedá se odestátí, ale nároky opominutím pomíjejí. to je právní pravidlo zákonem velmi často užívané.

Býv. vídeňský nejvyš. soud snaží se význam § 34 podložit tím, že líčí věc tak, jako by se zde vyhrazovalo dělníkovi pouze »oprávnění« nárok ohlásiti a bylo to tedy vedle ohlášky úrazu podnikem jen jakousi prý »podpůrnou« akcí k zachování nároku dělníkova. Avšak zákon výrazně mluví tu o povinnosti: původní znění bylo »haben ihren Ausspruch bei Vermeidung des Ausschlusses anzumelden«, kteráž vazba slouží eminentně k vyjádření povinnosti, vládní návrh zákona č. 207/1919 tisk 491 přeložil to »mají svůj nárok oznámiti, sice že by ho pozbyli«, což však se zdálo zpráve soc. pol. výboru tisk 780 právem slabé i nahradil to výrazem »musí« oznámiti, sice nároku pozbudou a podtrhl jak výraz »musí«, tak »pozbudou«.

A vskutku, komu pak také má býti uloženo hájení práv dělníkových zájmů, než jemu samému. Není tu žádného poručenského neb jiného ochrančího poměru, aby dělník svá práva nemohl hájiti sám.

Má-li ale dělník sám povinnost bdíti nad svým nárokem, nemůže ji přesunovati na podnikatele.

Právě však proto, že opomeneli podnik úraz ohlásiti, nemá to vlivu na nárok dělníkův, nýbrž je jen přestupkem vůči úřadu, položil zákon na opomenutí to pouze pokutu a nikoli ručební povinnost podniku za úrazový nárok dělníka. Kdyby podnik dělníku měl ručit, tu by nebylo třeba pokuty, neboť povinnost hraditi dělníku úrazový nárok, byla by mnohonásobně větším trestem než pokuta 200 Kč a stačila by tedy sama o sobě, dohánějíc podnik k plnění povinnosti mnohem důrazněji, a nebylo by tedy třeba pokuty. Ale právě proto, že zákon stojí na stanovisku, že ručební povinnosti podnik nemá, musil položit trest.

Kdyby podnik měl dělníkovi ručit z neohlášení úrazu, musila by mu k ohlášce dána býti táž lhůta, jako je v § 34 dána dělníku k ohlášení nároku, neboť jen tak by bylo právo v harmonii. Tak ale je mu dána lhůta jednoho týdne, jejíž promeškání nemá za následek zánik dělníkova nároku, nýbrž jen pokutu.

Také nevysvětlitelné by bylo stanovisko zákonodárce, když

v § 34 prodloužil dělníkovi k ohlášce nároku původní lhůtu 1 roku na 2 léta, řka ve zprávě k vládnímu návrhu cit. zák. č. 207/19 tisk 491, že lhůta prodloužena proto, že často se objevily následky úrazu až po roce a nemohl se tedy zraněný odškodného domáhati, když roční lhůta uplynula. Tato starost o dělníka by byla zbytečná, kdyby mu ručil podnik za neohlášení úrazu, neboť úraz má podnik oznámiti vždy, aniž by zkoumal jeho následky, a když by ho tedy neohlásil, byl by dělník kryt z ručební povinnosti podniku a nepotřeboval by nejen delší lhůtu, ale vůbec žádnou. Zřejmě, že stanovisko zákonodárce je jiné.

Zákon úrazový je zákonem sám pro sebe. Sice všeobecné pojmy jsou v něm převzaty z řádu práva, tak na př. pojem zavinení musí se rozumět ve smyslu § 1297 obč. zák., pojem hrubé nedbalosti ve smyslu § 1324 obč. zák., ale co se týče nároků, platí jen nároky, které zákon úrazový zřizuje, a jež mimo nárok dělníka z pojištění, § 5—8, jsou nároky, uvedené v § 45—47, jež mají nápis »O ručení podnikatelův a třetích osob za úrazy«, mezi nimi náš nárok není, a neplatí žádné nároky, které on nezřizuje, takže nelze sahati až k občanskému zákonu za účelem jich zřízení. Tak na př. § 46 ukládá výjimkou ze zásady, že podnik neručí za úraz, ručení to podnikateli přece, pakliže »úmyslně« úraz přivodil: na tento nárok nelze užití zásady občan. zákona, který podle pravidla *lata culpa dolus est* zlému úmyslu klade na roveň hrubou nedbalost a propůjčovati dělníku nárok proti podnikateli i tehdy, zavini-li úraz třeba jen hrubou nedbalostí. To by bylo zřejmě proti tendenci zákona. Zákon úrazový tedy nezná žádného nároku dělníka proti podnikateli z důvodu opomenuté ohlášky úrazu a nelze proto nárok ten pořizovati mu uměle, jak činí býv. nejvyš. vídeň. soud z občanského zákona. To je zásadní a kardinální chyba.

Ostatně, jak řečeno, z toho, že podnik opomenul ohlásiti úraz, žádná škoda ještě nenastala, nárok dělníkův trvá dále, nelze tedy také už proto ručební povinnost podniku zakládati na § 1294 obč. z., jenž předpokládá, že z opomenutí vznikla škoda. § 1297 a 1298 obč. zák. však upravují jen pojem viny, nedbalosti, a břímě průvodní ohledně ní, nezakládají tedy žádného nároku a § 1311 konečně mluví o případě, kdy kdo přestoupil zákon, jenž hledí vyvarovati nahodilým poškozením, na př. předpis, že nebezpečná místa mají býti v noci osvětlena neb zahrazena, ale zánik nároku dělníkova uplynutím doby v § 34 stanovené nemůže býti nazván »nahodilým« poškozením, i když by

se už zánik ten kladl na vrub podnikatelova opomenutí, že neohlásil úraz. Aplikace všech těchto předpisů je tedy zde pochybena.

Výměr úrazovny ze dne 21. února 1925 Ú 698465 správně praví, že úrazovna nevěšla v projednání případu proto, že nárok nebyl v preklusivní lhůtě čl. XI. zák. č. 207/1919, to jest § 34 ohlášen, jak tedy možno sváděti to na neohlášení úrazu podle § 29?

Zbývá dovolatelova vlastní námitka, že kdyby úraz utrpěvší dělník následkem úrazu byl neschopen jakéhokoliv jednání, nemohl by nárok ohlásiti.

Tato námitka je nyní bezpředmětná, protože lhůta § 34 je v odstavci 3. cit. novelou přidaném poznačena výslovně jako promlčecí a mají tu proto místo § 1494—1496 obč. zák., podle nichž promlčecí lhůty neběží, když promlčující strana není k právním činům způsobilá a nemá zákonného zástupce.

V původním znění § 34 (bei Vermeidung des Ausschlusses) byla to sice lhůta preklusivní, ale ani to nemohlo vadit, protože preklusivních lhůt je celá dlouhá řada a jsou buď v tom svízelném postavení všichni, kdo některé z nich se svými nároky jsou podrobeni, aneb pakli bychom výkladem došli k výsledkům, že uvedený důvod stavění lhůty platí i pro lhůty preklusivní jako tomu je v říšskoněmeckém právu již podle zákona, tedy nikdo. Nikdy ale nebylo tu postavení dělníka něčím zvláštním, u jiných lhůt neznámým a ostatně nikdy se v té příčině neobjevily ještě stesky, že by dělník z té příčiny byl o svůj nárok přišel.

Rozhodnutí nejvyš. soudu ze dne 14. prosince 1926 Rv I 988/26-1. Dr. Pravoslav Bělský.

Zákonné právo zástavní na vnesených svrščích (§ 1101 obč. z.) jest zákonné právo zástavní, na které nedopadá ustanovení § 12 vyr. ř. Při uplatňování jeho v řízení vyrovnacím jest exekuci obmeziti na svršky jím stížené, jinak jest vésti exekuci toliko v mezích a podle schváleného vyrovnání.

První soud odsoudil žalovaného, na jehož jmění bylo uvaleno řízení vyrovnací, k zaplacení části dlužné činže, nehledě k ujednanému a potvrzenému vyrovnání. Soud odvolací nevyhověl odvolání, poněvadž jde o pohledávku činžovní, pro kterou před zahájením vyrovnacího řízení bylo provedeno zájemné popsání; jde tu tedy o právo oddělné podle § 11 vyr. ř.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání jen potud, že uznal novín-